

DEFENDER OS MONTES DOS LUMES É CUESTIÓN DE VONTADE

Por Belén Rodríguez

Tras a vaga de lumes de 2006, xurdiu un movemento social de voluntarismo e solidariedade co fin de encamiñar accións de axuda para superar, en parte, os problemas derivados da crise incendiaria. Constituíuse así o chamado "Voluntariado en Defensa do Monte Galego". Nun primeiro momento, coordinado pola Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza, ADEGA, chegou a consolidarse no panorama galego da man da Dirección Xeral de Xuventude, Voluntariado e Solidariedade da Vicepresidencia da Xunta de Galiza e coa colaboración da Consellaría de Medio Rural. Para esta reportaxe acompañamos a xornada de traballo dun grupo de voluntarios/as en terras do alto Ulla.

Belén Rodríguez

A coordinación do voluntariado é fundamental

Este movemento solidario comezou centrando a súa actividade en labores de rexeneración, plantación de sementes e creación de barreiras contra a erosión que se desenvolvía con escolares, durante a semana, e con adultos, nas fins semana. O que puidera parecer unha acción motivada pola urxencia de responder a unha necesidade puntual, converteuse no primeiro chanzo para establecer de forma continuada dispositivos de voluntariado nos montes galegos, adquirindo un valor engadido, tan ou máis importante que o anterior, que se desenvolve entre os meses de marzo e setembro: o da vixianza disuasoria e a intendencia.

UNHA XORNADA COMO VOLUNTARIO/A

Unha xornada como voluntario/a de vixianza nos montes galegos dá comezo cando os persoas coordinadoras do grupo reúnen aos participantes nun punto de encontro onde recollen o

material e vestiario necesario para facilitar o seu labor (traxe de augas, prismáticos, chaleques, etc.) e onde tamén se lles informa de cal vai ser a súa función. A distribución do persoal polo monte depende do número de persoas e das capacidades de mobilidade ou preferencias de cada unha, xa que poden seguir o itinerario dunha ruta ou establecerse nun punto fixo. Como cabe pensar, nun momento previo, os coordinadores dos grupos xa deberan ter feito un recoñecemento rigoroso do territorio no cal se van desenvolver todas as actividades de voluntariado, ademais de establecer contactos cos axentes de cada distrito forestal para que estes dean conta de cales son as "zonas de sombra" ou de falta de visibilidade desde as súas "casetas de vixianza". Esas zonas serán as que cubran preferentemente os voluntarios e voluntarias.

Marcial Barral e María Xesús Domínguez, son os coordinadores do voluntariado nos concellos de Arzúa, Melide e

Agolada. A súa función é fundamental. Motivan aos voluntarios, coordinan as súas actuacións, establecen percorridos e explican aos participantes, desde o que significa o monte e cales son as súas funcións, ata como se fai unha xestión sostíbel dos mesmos. "A nosa función, di María Xesús, tamén é algo psicolóxica para que a xente se sinta cómoda e se integre co grupo". E os resultados son bos, xa que "as persoas que se inician nisto, asegura Marcial, adoitan repetir a experiencia nas súas diversas fases e acaban coñecendo as zonas de vixianza como se fosen do lugar".

Pilar e Roberto, son dous voluntarios que xa estiveron noutros dispositivos facendo labores de rexeneración, e agora participan na etapa de vixianza. Ambos os dous asómbrense ao comprobar as novas posibilidades que ofrece o voluntariado de prevención, no que "coñeces paisaxes impresionantes, aprendes de xeografía, de xeoloxía, de botánica, falas coa xente da zona e intercambiamos ideas entre todos, é unha experiencia moi positiva que recomendamos", din.

APRENDER A VIXIAR

Para poder realizar funcións de vixianza e aviso de posibles incendios forestais, é preciso percorrer e recoñecer o territorio obxecto de vixianza, pero sobre todo saber orientarse sobre os planos. Deste xeito, non fai falla que a persoa voluntaria saiba darlle nome a todos aqueles lugares, curutos ou vales que percorre, nin que sexa oriúndo da zona, aínda que esta cualidade facilitaría moito a súa función. A metodoloxía empregada para a orientación precisa pois dun plano xeográfico e orográfico da zona percorrida co que poidamos localizar a nosa situación e maila dos

posíbeis lumes. Co plano, e axudados dun compás, podemos establecer perfectamente as coordenadas que axusten nun punto xeográfico a presenza exacta do incendio forestal avistado previamente. Sempre é mellor, segundo os coordinadores, buscar certos referentes no primeiro contacto co territorio, coma estradas, núcleos de poboación ou curutos que faciliten a nosa orientación, porque "o máis importante e esencial é saber onde estamos nós". O segundo factor preferente é saber a onde acudir para avisar do lume. O ideal é ter contacto cos postos de vixianza forestal que están en funcionamento durante todo o ano e situados, normalmente, nos cumios máis altos de cada distrito, desde onde é probábel que non sempre se teña a suficiente visibilidade. Se non fora así, o máis seguro é chamar ao 085, para as alarmas de incendios. "O ano pasado, nalgúns casos, os voluntarios fomos os primeiros en avisar dun lume", comenta Marcial Barral.

O CONTACTO COA POBOACIÓN

A presenza dos voluntarios e voluntarias nos montes do rural galego ten máis finalidades que a vixianza, tamén realiza unha función disuasoria e de concienciación contra o lume de cara á veciñanza do lugar. A curiosidade inicial que o grupo de voluntarios provoca entre a xente residente da zona axuda ao grupo a tomar contacto coa ela e poder explicarlle cal é a razón da súa presenza e intercambiar pareceres sobre as cuestións de xestión forestal ou doutro tipo ligadas ao lugar. Deste xeito, os voluntarios coñecen mellor a zona e establezan lazos de colaboración cos residentes do lugar, aos que lles fan entrega de material informativo sobre a nova Lei de Prevención e Defensa contra os incendios forestais, teléfonos de atención e de alarma en caso de lumes ou recomendacións para o coidado dos montes. "Esta acción informativa e de concienciación, normalmente é ben recibida pola xente da zona, da que aprendes moito", di Pilar, "aínda que tamén están os desconfiados que se sorprenden de que os voluntarios fagan este labor de xeito altruísta e que, por riba, o pasen ben", engade Marcial. Outro dos voluntarios, Roberto, cre que a forma de buscar o entendemento cos oriúndos é a través do sentido común, procurando que eles valoren o lugar onde viven.

Agora o grande reto é conseguir que a poboación se involucre na acción voluntaria e que, incluso, estableza os seus propios grupos de voluntariado.

E CANDO NON HAI LUMES?

É a gran dúbida dos voluntarios e voluntarias. Afortunadamente, a climatoloxía dos meses de abril e maio tendente ás precipitacións presentou unhas condicións pouco favorábeis para a aparición de lumes. Porén, este non é motivo para que a acción de voluntariado perda senso. As alternativas son numerosas e diversas. Alén da realización de actividades informativas, de concienciación e contacto coa poboación ou de vixianza, podemos descubrir o abondoso patrimonio cultural, histórico e natural que nos ofrecen os montes galegos. A xornada na que acompañamos aos voluntarios do Alto Ulla foi un deses días nos que non puxemos en falta a presenza de lumes, e parte do noso percorrido dedicámosto a coñecer o patrimonio da localidade de Toques, desde o lugar de Paredes de Casa Camiño, onde observamos a singularidade dalgunhas formacións xeolóxicas; a Hermida de San Cidre, punto privilexiado para o avistamento de lumes; o Castro da Graña, un dos máis importantes da zona e probablemente utilizado para os acontecementos colectivos; a Fervenza de Toques ou o Mosteiro de San Antolín, lugares impregnados de historia e de tradición cultural.

O VOLUNTARIADO VIXIANTE E INTENDENTE

Os voluntarios/as non son axentes forestais, nin brigadistas de extinción, tan só persoas con ganas de acabar coa lacra dos incendios forestais en Galiza. As fins de semana achéganse a zonas con posibilidades de caer baixo as chamas do lume para cumprir unha función de vixianza, de formación e intercambio de coñecementos sobre o medio, tamén de contacto coa poboación para informala sobre os perigos do lume e de como prevelo ou avisar del. Intentan crear conciencia ambiental entre a cidadanía e disuadir as ansias de prender lume. Trátase dunha face máis psíquica, na que a interacción social cobra relevancia.

O voluntariado non intervéñ nos labores de extinción das brigadas, mais pode colaborar en tarefas de intendencia e apoio, abastecendo de material ou avisando aos profesionais da presenza de lumes, así como vixiando pistas próximas aos focos dos incendios que poidan servir de vías de escape aos incendiarios.

Para ser voluntario/a do monte galego tan só hai que chamar ao número de teléfono gratuíto 900 400 800. Apúntate!

A presenza dos voluntarios nos montes do rural galego ten máis finalidades que a vixianza